

Бабіч В. В.,

к.е.н., професор, професор кафедри
обліку підприємницької діяльності,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА ОПОДАТКУВАННЯ З УРАХУВАННЯМ ЗМІНИ АЛГОРИТМУ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ

У перші роки незалежності України об'єкт оподаткування прибутку почергово змінювався кілька раз: прибуток — дохід — прибуток — дохід — прибуток і лише з 1995 року об'єктом оподаткування є прибуток.

У той же час алгоритм оподаткування прибутку змінювався. Спершу оподатковувався балансовий прибуток, потім прибуток для оподаткування визначався шляхом зменшення скоригованого валового доходу на суму валових витрат і нарахованих амортизаційних відрахувань. З цього періоду, тобто з прийняттям Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.1997 року № 283/97-ВР, з'явилися різниці між прибутком, визначеним за даними бухгалтерського обліку (балансовий прибуток), і прибутком, який визначається для цілей оподаткування.

У П(С)БО 17 «Податок на прибуток», затвердженого наказом Мініфіну України від 28.12.2000 р. № 353, вписано терміни: обліковий прибуток (збиток); податковий прибуток (збиток); поточний податок на прибуток; тимчасова податкова різниця та ін. Тобто, офіційно в нормативному документі з бухгалтерського обліку з'явився термін «тимчасові податкові різниці» і вписаний порядок їх визначення.

З прийняттям у 2010 році Податкового кодексу України (ПКУ) об'єктом оподаткування є прибуток, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду. Там же детально вписано склад доходів і витрат, які враховуються і не враховуються, або враховуються з обмеженнями при визначенні об'єкта оподаткування. Тобто, в податковому законодавстві визнана наявність податкових різниць і передбачена необхідність розробки нормативного акту щодо їх обліку. Положення бухгалтерського обліку «По-

даткові різниці» розроблено і затверджено наказом Міністерства фінансів України від 25.01.2011 року № 27.

Таким чином, на сьогоднішній день діють два вітчизняних нормативних акта щодо обліку податкових різниць, а саме П(С)БО 17 і ПБО «Податкові різниці» і крім того, діє МСБО 12 «Податок на прибуток», але, на жаль, строки обов'язкового ведення обліку податкових різниць, передбачених ПКУ, щорічно переносяться.

Проблема обліку податкових різниць загострилась з оприлюдненням проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо зміни алгоритму оподаткування прибутку з урахуванням податкових преференцій і обмежень», який обговорюється на сторінках фахових видань (Законопроект).

У ст. 134 Законопроекту встановлено, що об'єктом оподаткування є прибуток, який визначається шляхом коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності підприємства, на постійні та тимчасові податкові різниці щодо доходів і витрат та податкові різниці, що виникають за окремими операціями.

У Законопроекті наведено перелік постійних і тимчасових різниць щодо доходів і витрат, які збільшують або зменшують об'єкт оподаткування.

Не дивлячись на те, що є нормативні акти щодо обліку податкових різниць (П(С)БО 17, МСБО 12 і ПБО «Податкові різниці»), проблема їх обліку потребує подальшого дослідження.

Проведений аналіз складу податкових різниць, участь у практичних семінарах з цієї проблеми в різних регіонах України приводить до висновку, що у бухгалтерів ще не має достатньої практики ведення обліку податкових різниць, склад таких різниць не може бути стабільним. У той же час вважаємо, що наведений алгоритм визначення об'єкта оподаткування вдосконалює діючий порядок.

Перша складова алгоритму — фінансовий результат до оподаткування, повністю формується в системі бухгалтерського обліку і відображається у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). Тобто, формування цієї інформації не потребує додаткових зусиль.

Щодо обліку постійних і тимчасових різниць, то ми вважаємо, що інформація про них також відображається в процесі обліку доходів і витрат, але її потрібно виокремити і узагальнити.

Аналіз постійних різниць показує, що вони фіксуються на підставі бухгалтерських первинних документів у складі доходів і витрат у повній сумі і їх визначення практично не потребує додат-

кових розрахунків, крім «віртуальних» доходів, наприклад, при застосуванні звичайних цін.

Відносно тимчасових податкових різниць, то тут, в окремих випадках, особливо щодо витрат, розмір яких обмежується податковим законодавством, потрібні додаткові розрахунки і оформлення бухгалтерськими довідками.

Узагальнення інформації про постійні і тимчасові податкові різниці доцільно здійснювати на субрахунках другого порядку рахунків доходів і витрат та відображати в накопичувальних регістрах.

Особливої уваги при обліку податкових різниць потребує той факт, що окремі платники податку на прибуток подають Декларацію з податку на прибуток за квартал, а інші — за рік, і тут важливо «не загубити» на протязі року такі різниці з метою достовірного визначення податкового прибутку.

УДК 657.1

Бабіч І. І.,

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет

ЕТИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СУДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРА

Надання представникам бухгалтерської професії широких прав і свобод у частині інтерпретації фактів господарської діяльності суб'єктів підприємництва, їх фінансового і майнового стану, передбачає випереджаюче зростання професійної усвідомлення та відповідальності за ведення обліку, формування показників звітності й при перевірці їх достовірності.

Відповідні якісні зміни в застосування професійних етичних принципів при формування і реалізації професійного судження в бухгалтерському обліку та аудиті відбулись в українському суспільстві. Серед досліджень вітчизняних теоретиків велику увагу було надано вивченню проблем формування етики та застосування професійного судження бухгалтера, при цьому, на нашу думку, слід виділити роботи Бутинця Ф. Ф., Жука В.М., Кірейцева Г. Г., Малюги Н. М., Петрик О. А., Петрука О. М., Пушкаря М. С., Чижевської Л. В. та ін.